

חגי מספר על הילדות שלו עם אבא

יוני 2010

הדף הירוק: מעניין אותי מאחורי הקלעים: אבא שלך היה פיגורה ידועה ברחבי ההתישבות העובדת ומחוצה לה בתור מי שיצק את הדפוסים של החג והמועד בהתישבות העובדת. הוא היה דמות מאוד דומיננטית וכרזימאטית. איך הוא היה בתור אבא, בתור אדם פרטי. האם בכלל היה לו הפן הזה הפרטי, האם ניתן היה בכלל לגשת אליו עם דברים אישיים?

חגי בן גוריון: הבן אדם היה ממוקד מטרה, אין ספק. והמשפחה היתה שנייה או שלישית בסדר העדיפות, הוא עצמו העיד על כך. קודם יש המטרה: החג, התרבות, אחר כך יש המדינה, אחר כך יש קיבוץ. באמצע יש חינוך. ועם כל זה יש גם משפחה וילדים וצרכי היומיום. אז הוא תרם את מה שהיה יכול. אבל עיקר העבודה נפל על אמא.

הדף הירוק: רגע, אז הוא היה נוכח בכלל?

חגי: ודאי שהיה נוכח. הרי כילדים באנו לחדר מארבע עד שמונה, והוא תמיד היה שם. ובשעות שלא היה, אלה לא השעות שאנחנו היינו. בבוקר היה הולך לארכיון שלו, אמא דאגה להאכיל אותו ולטפח, היתה קוראת לו לאכול, הכינה לו סנדוויץ כאשר נסע. חיינו כמשפחה רגילה לחלוטין, בית נורמלי, פתוח.

הדף הירוק: אתה זוכר שהיה הולך להשכיב אותך, או הולך איתך לטייל בשבת או מקריא סיפור? חגי: להשכיב בערב אני לא זוכר, אבל לטייל היינו הולכים, היה לוקח אותי הרבה לבקר את אמא שלו בחיפה, השתתפתי בהרבה אירועים שבהם היה מנהל של מחנה, אם זה של כיתות חית או טית או של כיתות יא. הייתי בן ארבע כשלקח אותי בפעם הראשונה למחנה כיתות טית של הקבוצה הראשונה של בית השיטה. אמא אמרה לו: אני עם שני ילדים לא נשארתי, תינוקת וילד בן ארבע. תיקח את חגי. אז הוא לקח אותי. החניכים היו בני 15, אני הייתי בן 4. ואיך שהיגענו למחנה בבית אורן הוא פנה לאחת הבנות ואמר לה: קחי את הילד, תחזירי אותו כשנגמור. ויותר לא ראיתי אותו. הייתי באחריותם של החניכים במחנה. וזה זכור לי כהרפתקה חיובית וכיפית, כמשהו מקובל ונורמלי. לא ראיתי בזה משהו מיוחד. אני גם זוכר שבחורף היו חבר'ה מ"א באים לקחת אותי מהכיתה, כי לאמא לא היה כוח לסחוב אותי על הידיים בבוקר הטובעני. גרנו בקצה הקיבוץ, ממש בעלייה, בבית האחרון לפני המתבן. אז היתה תורנות של בני יא לקחת אותי הביתה וגם להחזיר אותי. וגם זה נראה לי רגיל למדי.

אם ראיתי משהו בבית, זה היה בתחום החינוך, כשהיו באים אל אבא תלמידים שביקש לשוחח איתם או לקרוא אותם לסדר, אז נוכחתי איך הוא מתיחס אליהם – הם היו צריכים לבוא מאוד מסודרים ומכופתרים, וכמובן שאסור היה להיכנס לחדר יחפים, מי שלעס מסטיק נחשב פושטק, מי שפיצח גרעינים – ברברי, ומי שלא היו לו ספרים בבית היה מסכן. את זה ראינו. אבל לא יותר מזה. הבית היה בית רגיל.

הדף הירוק: ספגת מילדות את סיפורי התנך וההגדה שאביך היה בקי בהם, וכן מוזיקה, שהרי מי שגידל אותו בחיפה, אביו החורג, היה זמר אופרה. אז הרגשת איזה ערך מוסף של תרבות, הרגשת שאתה גדל בבית ספוג תרבות?

חגי: לא הרגשתי ערך מוסף של תרבות, למרות שהיה פטפון, אביזר נדיר בראשית שנות החמישים, והיו תקליטים, בעיקר פר גינט, ואלבומי אמנות של מיטב האמנים, בעיקר זכורים לי אלה של ואן גוך ורודן, ובעיקר היו הרבה ספרים. קיר המזרח היה עמוס ספרים, הבוידעם שמעל השירותים

היה מלא ספרים. אבא התעניין בעיקר בציונים בלימודים, היה אומר: תראה לי את החומר. ואף פעם לא ידעתי אם הוא רוצה לבדוק אותי או את המורים. בסוף תמיד המורים קיבלו על הראש ולא אני. היה מעיר להם על החומר ועל מידת היסודיות ושצריך לראות את הדברים יותר פתוח, יותר רחב ויותר עמוק. אבל בהחלט רצה לדעת מה עושים ועל מה עובדים, זה היה חשוב לו. היה לו גם עניין מיוחד בבעלי חיים. תמיד שאל אם אני אוסף חגבים וחיפושיות, הוא שידל אותי לייסד אוסף של חרקים וזוחלים. חשוב היה לו גם שנדע להשתמש במגדיר הצמחים, שנכיר את שמות המשפחה שלהם, והכי חשוב: שנצא לטיולים.

הוא גם העריך בצורה מוזרה את עניין הספורט. הוא עצמו היה מדריך מוסמך לחינוך גופני. במשך שלוש שנים כמנהל בית הספר הוא שיגע אותנו עם התעמלות בוקר. הוא קבע שצריך לקום בשש, בקושי הצלחנו לקום בשבע, היה מוליך אותנו בשורה למגרש כדורגל לחצי שעה של התעמלות בוקר, ואחרי זה שיעור ראשון, אחרי זה חצי שעת עבודה – ורק אחרי זה ארוחת בוקר. כלומר, הוא הנהיג משטר מאוד נוקשה ומובנה והקפיד שהכול יתנהל טיפ טופ.

הדף הירוק: ולא סבלת מזה שהוא מנהל בית ספר?

חגי: לא. להפתעתי לא סבלתי מזה שאבא הוא מנהל בית ספר. אין לי שום זיכרון לא טוב מזה שמישהו אמר: בגלל אבא שלך - - - לא. בדרך כלל קיבלנו ללא עוררין את מה שהמורים אמרו, את מה שהממסד אמר, זה היה אופייני לדור שלנו, כך שלא ראינו בכלל מקום לביקורת. היינו ילדי אלוהים, כאשר הם האלוהים.

לא פיקפקנו ולא ערערנו על שום דבר. קיבלנו הכול בשתיקה. גרו בתנאים מאוד קשים. הלימודים היו קשים וארוכים, המון שיעורים, הרבה שינון בעל פה, הרבה טיולים, והרבה חי צומח דומם בארץ ישראל.

הדף הירוק: אתה זוכר משהו יותר אינטימי עם אביך, שהלכתם אתה והוא לטייל, שהוא מראה לך משהו. אתה זוכר שאתם הולכים רק אתה והוא והוא מסביר לך משהו –

חגי: אני זוכר שאם הייתי מראה לו משהו – אז הוא היה מסביר. אבל אני לא זוכר שהיה מצב הפוך – שהוא אמר: בוא תראה, תלמד. הפוך תמיד כן. היה מסוכן לשאול אותו כי כל שאלה גררה הרצאה שלמה, כשכל ההרצאה היא למעשה מאמר מוסגר, כי אם כבר שאלת – אז תדע שגם זה וזה, כשלמעשה הוא רצה להגיד את זה ואת זה.

הדף הירוק: ידוע שאבא שלך היה מומחה למשחקים, ושפירסם 8 כרכים של "אלפיים משחק ומשחק" (עם משהל הורביץ). האם הוא גם שיחק איתך?

חגי: אני לא זוכר שאבא שיחק איתי. אני זוכר שהיה מומחה למשחקי שדה. רכזי תרבות וחג באו אליו כדי לקבל ממנו הנחיות באשר למשחקי שדה; גננות ביקשו את הנחייתו בקשר למתקנים בחצר; מדריכים בתנועות נוער ביקשו הנחיות בקשר לספורט טבלאי ופעילות במחנה. אז היה מומחה לקשרים, כיצד לחבר כמה מוטות יחד לכדי מבנה שימושי, ואבא היה מומחה לספורט טבלאי ומשחקי שדה. לא זכור לי שהיה אומר: בוא נשחק כדורגל. אבל כשנולד בני, נכדו הראשון, משהו בו השתנה, והם שיחקו הרבה כדורגל, אבא גם לקח אותנו למעין חרוד, להסביר לו איך גדעון בחר את 300 הלוחמים שלו.

הדף הירוק: אבא שלך היה אדם מאוד חזק – גם מבחינה פיזית, היה ספורטאי נלהב, וגם מבחינה אינטלקטואלית. היכולות שלו לא גרמו לך להתכווץ?

חגי: גם אם היה איזשהו נטל של ציפיות שאני חייב לעמוד בהן, אני לא כרעתי תחתיו. להפך. בבית הספר היה לי מאוד נוח. הייתי תלמיד טוב. השיעורים היו בסדר. הוא תמך, עזר, גם אם

נעזרתי בו מעט מאוד. למעשה, אסור היה לבקש ממנו משהו כי תמיד נתן לי 4 ספרים לקרוא, בעוד אתה שאלת שאלה פשוטה על יוון. אבל לשאלתך – לא העיק עלי אף פעם. לא נתקלתי לא בציפיות מוגזמות ולא בדרישות מוגזמות.

כאשר עשינו משהו "ראוי" הוא היה גאה. אבל זה כבר היה בתקופה יותר מאוחרת. במשך שנים כתבתי פיליטונים, פזמונים ומחזות לכל מיני אירועים, ואבא היה אומר: תן לי, אני אשמור. אני כתבתי את הדברים כלאחר יד, אבל בשבילו זה היה מקור לגאווה.

הדף הירוק: ידוע שאבא שלך היה אדם נחרץ וסמכותי, היה בו משהו שתלטני ולא שוויוני, ואילו עליך זה בכלל לא השפיע, הצד הזה הקצת מפחיד באבא שלך. אתה בעצם טיפלת בהוריקן, גם כשהיית ילד וגם בתור מבוגר, כשהם היו זקנים. ולא היה בך שמץ מורא.

חגי: יראה מפניו לא היתה. דבר יחידי שהיה לי זה שפחדתי שְׁיָרִים את הקול בחדר על אמא או עלינו או על מישהו. כשהיה מגיע לקצה הסבלנות הוא היה מרים את הקול. אז זה היה מפריע לי. אבל אף פעם לא פחדתי להגיד לו, להתעמת איתו או לחלוק עליו. בשום אופן לא. הוא אפילו ציפה שנתעמת ונראה יכולות מולו, וכשקיבלנו את דבריו או שלא התרגשנו מהם – לדעתי הוא היה קצת מאוכזב. ולפעמים קצת ריחמתי עליו, כשהייתי אומר לו עד כמה הוא טועה במשהו, הוא לא היה משיב לי, והייתי רואה בעיניים שלו שהוא קצת נפגע. כשאמרתי לו שהתיחס אל חבר כלשהו בתקיפות רבה מדי, או אתה מרים את הקול שלא לצורך או: אפשר להגיד את אותם דברים בקצת יותר רך, באותן הזדמנויות הוא היה כמו מתקפל.